

KL's hørings svar til høring af 3. generations Natura 2000-planer

Miljøstyrelsen har den 21. februar sendt udkast til 257 Natura 2000-planer for den kommende periode 2022-2027 i høring. KL hilser planerne velkommen og takker for muligheden for at komme med kommentarer. Kommunerne ser frem til at realisere planerne og videreføre den omfangsrige indsats for at beskytte og styrke naturen i Natura 2000-områderne, som de har udført de seneste mange år.

KL vil ikke kommentere på de enkelte planer, men på de overordnede rammer for 3. generation af Natura 2000-planerne. KL har følgende overordnede bemærkninger – og henviser til kommunernes hørings svar, der referer til de enkelte områder, for mere specifikke bemærkninger.

Indledning

Ifølge EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiv er EU-landene forpligtet til at iværksætte nødvendige foranstaltninger for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus af de naturtyper og arter, som direktiverne omfatter. Som led i implementeringen af direktiverne har Danmark udpeget en række Natura 2000-områder, der har til formål at beskytte levesteder for fugle og at beskytte naturtyper, levesteder og plante- og dyrearter, der er truede, sårbare, karakteristiske eller sjældne i EU. Natura 2000-planerne for 3. planperiode sætter rammen for indsatsen i 2022-2027, der har som hovedformål at skabe mere naturlige processer og understøtte naturens robusthed.

Med et udpeget areal på ca. ni procent er Danmark det land i EU, der har den mindste arealandel af Natura 2000-området. Der er ikke lavet en evaluering af indsatsen for 2. planperiode, men det er umiddelbart KL's vurdering, at en overvejende del af både naturtyper og arter i Natura 2000-områderne i Danmark ikke er i gunstig bevaringstilstand. Vi har derfor en stor opgave foran os i forhold til at sikre, at Danmark kommer til at leve op til EU's forpligtende naturmål.

Der er ikke nogen tvivl om, at Danmark og resten af verden står over for en natur- og biodiversitetskrise. Antallet af levesteder og mangfoldigheden af arter i det åbne land er faldende. Det udfordrer naturens økosystemer og sammenhængskraft. Derfor bakker KL som udgangspunkt fuldt ud op om indsatser, der har til formål at beskytte og styrke vores natur og biodiversitet. Det skal naturligvis balanceres i forhold til andre vigtige dagsordener som for eksempel klima, miljø, forsyningsikkerhed og landdistriktsudvikling. Danmark har hverken plads eller økonomi til silotænkning, hvis vi skal i mål på alle områder.

I forbindelse med 3. planperiode lægges der op til, at fravigelser fra planerne kan ske på grundlag af de nye og mindre specifikke målsætninger. Så vidt KL er orienteret, så dækker det over en ændring i Danmarks håndtering af

Dato: 28. april 2022

Sags ID: SAG-2021-03773
Dok. ID: 3207054

E-mail: MRHA@kl.dk
Direkte: 3370 3868

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 6

EU's naturdirektiver, hvor man i højere grad vil vurdere Natura 2000-områderne som en helhed. Det er en ændring, som potentielt kan få meget stor betydning for kommunernes muligheder for at lave helhedsorienteret arealplanlægning, hvor der leveres på flere formål i samme ombæring. KL vil gerne kvittere for, at man er villig til at afprøve nye veje, og KL er derfor spændt på at se, hvordan ændringen vil blive udmøntet i praksis.

Det er KL's vurdering, at der med Natura 2000-planerne for 3. planperiode generelt set lægges op til at prøve nye tiltag – eller at supplere den eksisterende indsats med nye tiltag. For eksempel lægges der op til, at flere indsats-er, hvor kommunerne ikke er projektere, som for eksempel naturnationalparker, privat urørt skov og statslige lavbundsprojekter kan blive realiseret i Natura 2000-områderne og bidrage direkte til gennemførelse af planerne. Dette blandt andet for at sikre flere arealer, hvor der er plads nok til at naturens naturlige dynamikker kan komme i spil.

KL er som udgangspunkt positiv over for, at alle gode kræfter samles for at realisere målene i Natura 2000-planerne. For KL og kommunerne vil naturen. Det er imidlertid afgørende for KL, at projekterne såvidt muligt også afspejler lokale ønsker og prioriteter. Kommunerne er tæt på borgerne, og de er vant til løbende at skulle balancere meget forskelligartede samfundsdagsordener og prioriteter, og derfor er det vigtigt, at kommunerne bliver involveret aktivt i projekterne.

Grundlæggende set er det KL's vurdering, at naturen er for vigtig en dagsorden til at blive en ideologisk kamplads. Erfaringerne viser, at der kan findes kompromisser, som hovedparten kan bakke op om, hvis der skabes gode rammer for dialog og samarbejde, og hvis man går mere helhedsorienteret til værks. Der er ikke plads til silotænkning.

Generelle bemærkninger

Natur og biodiversitet fylder meget i kommunerne, og kommunerne vil meget gerne bidrage til at håndtere denne samfundsudfordring via realisering af Natura 2000-planerne, understøttelse af et Grønt Danmarkskort gennem kommuneplaner, biodiversitetsvenlig naturpleje m.v. Men de skal naturligvis have de rette rammevilkår til at gøre det. I Natura 2000-planerne står det anført, at staten stiller en række virkemidler til rådighed for kommunerne til gennemførelse af planerne, og at kommunerne i mindre omfang skal bidrage økonomisk til at realisere planerne. Kommunerne bidrager allerede i dag til at gennemføre naturindsatser, men kommunerne har ikke økonomi til at løfte de politiske ambitioner og forpligtigelser, som er pålagt kommunerne på naturområdet – uden supplerende statslig finansiering.

Erfaringerne fra 2. planperioder viser, at virkemidlerne til opfyldelse af målsætningerne i Natura 2000-planerne har været utilstrækkelige til, at kommunerne har kunne indfri målsætningerne i planerne. Derfor undrer det KL, at kommunerne ikke umiddelbart ser ud til at få forbedrede virkemidler/tilskudsordninger til at løfte indsatsen i 3. planperiode. Faktisk har man i stedet fjernet flere af de mest populære og effektive virkemidler. Det skal ses i lyset af, at formålet for indsatsen i 3. planperiode er at sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder i overensstemmelse med brandmandens lov og EU's biodiversitetsstrategi 2030, hvor der er fokus på at sikre de naturområder, hvor naturværdien er størst.

Dato: 28. april 2022

Sags ID: SAG-2021-03773
Dok. ID: 3207054

E-mail: MRHA@kl.dk
Direkte: 3370 3868

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 6

Dato: 28. april 2022

Sags ID: SAG-2021-03773
Dok. ID: 3207054

E-mail: MRHA@kl.dk
Direkte: 3370 3868

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 6

Hovedfinansieringskilden for kommunernes naturindsats er i dag den EU-finansierede ordning Pleje af græs- og naturarealer, som på trods af mindre forbedringer fortsat ikke er egnede til den sårbare natur. Det er derfor fortsat KL's vurdering, at der mangler ordninger, der er målrettet pleje af den mere sårbare natur, og som ikke er skov. Det kunne for eksempel være ordninger såsom de tidligere tilskudsordninger for Sammenhængende arealer og Særlige levesteder for bilag IV-arter. Alternativt kunne der indføres en ny og bedre ordning, hvor lodsejere kunne få tilskud til at udtage agerjord i Natura 2000-områder. Det ville give kommunerne et redskab til at sikre gunstig bevaringsstatus af særligt den lysåbne natur og de arter på udpegningsgrundlaget, der lever her.

På baggrund af ovenstående har KL følgende specifikke bemærkninger:

Ændring i Danmarks håndtering af EU's naturdirektiv

I en faktaboks til en pressemeddelelse fra Miljøministeriet om de nye Natura 2000-planer nævnes det, at vurdering af nye projekter som f.eks. VE-anlæg eller klimatilpasningstiltag og krav til eventuelle kompenserende foranstaltninger i forbindelse med fravigelser skal ske på grundlag af de nye og mindre specifikke målsætninger. Det indikerer umiddelbart en ændring i forhold til en mere statiske tilgang til Natura 2000-områder mod en mere helhedsorienteret tilgang til Natura 2000-områderne.

Det er en ændring, som potentielt kan få meget stor betydning for kommunernes muligheder for at lave helhedsorienteret arealplanlægning, og det er en ændring, som KL bakker fuldt ud om op.

Alle gode kræfter skal samles for at realisere planerne

KL kan konstatere, at der med Natura 2000-planerne for 3. planperiode lægges der op til at realisere flere statslige tiltag såsom naturnationalparker, urørt skov og Naturstyrelsens lavbundsprojekter i Natura 2000-områderne, således at de kan bidrage direkte til gennemførelse af planerne. KL finder derfor, at det er afgørende, at projekterne såvidt muligt også afspejler lokale ønsker og prioriteter, og at kommunerne bliver inddraget aktivt i projekterne.

Manglende virkemidler

Hovedfokus for 3. planperiode er, at der skal fokus på at sikre de naturområder, hvor naturværdien er størst, og hvor naturen er særlig sårbar. Samtidig vurderer KL, at sammenhængen mellem de beskrevne indsatser i planerne generelt set, og de virkemidler kommunerne har/får til rådighed, ikke er tilstrækkelig. KL mener derfor, at der mangler virkemidler og finansiering, der er målrettet pleje af den mere sårbare natur, og som ikke er skov. Det kunne for eksempel være følgende:

- Reetablering af den tidligere ordninger for Sammenhængende arealer
- Reetablering af den tidligere ordning Særlige levesteder for bilag IV-arter
- Indførelse en ny ordning, hvor lodsejere kunne få tilskud til at udtage agerjord i Natura 2000-områder

For eksempel er der for en del af Natura 2000-planerne med særligt store naturarealer indskrevet et overordnet mål om, at området skal udgøre et stort naturområde med veludviklede natursammenhænge og med udbredte levesteder for områdets arter. KL og kommunerne efterspørger, at det i pla-

nerne eller mere generelt beskrives nærmere, hvordan dette tænkes gennemført med de virkemidler, der er til rådighed, herunder hvilken rolle kommunerne skal spille i forhold til at sikre dette.

Lavbundsprojekter som virkemiddel

Udtagning af kulstofholdig lavbundsjord beskrives som et virkemiddel til sammenbinding af natur. KL har umiddelbart svært ved at se, hvordan udtagning af lavbundsarealer skal anvendes som virkemiddel til at skabe sammenhængende naturarealer i forbindelse med kommunernes store projekter. Kommunernes projekter finansieres ofte af de EU-finansierede tilskudsordninger, fordi kommunerne alene har adgang til jordfordeling og køb/salg af erstatningsjord i disse ordninger. I de EU-finansierede ordninger gælder der i dag nogle bestemmelser om arealstørrelse, andelen af kulstofholdige arealer i projektområdet, klimaeffekt pr. ha. m.v., som kan gøre det vanskeligt at prioritere naturindsatser i projekter i tilstrækkelig grad. Rigtig mange projekter falder uden for disse betingelser. KL vil derfor opfordre til, at betingelserne for den EU-finansierede lavbundsordning justeres, så kommunerne får bedre muligheder for at indtænke naturhensyn på samme vis som Naturstyrelsen kan i deres lavbundsprojekter.

Udfordringer i forhold til finansiering af sårbar natur via LIFE-programmet

Udgangspunktet for indsatsen i 3. planperiode er, at indsatsen bør være i overensstemmelse med 'brandmandens lov', nemlig at sikre de naturområder, hvor naturværdien er størst. Denne prioritering er kommunerne helt enig i. Der er imidlertid meget få nationale finansieringskilder til at beskytte denne natur. Derfor er der kommuner, der har forsøgt at skaffe finansiering hertil via det EU-finansierede LIFE-program. Resultatet har været, at EU har givet afslag på Life-projekter på de mest naturrige arealer med den begrundelse, at der på arealer i gunstig bevaringsstatus (tilstand I og II) ikke skal laves en indsats, der kan finansieres af LIFE-midler. KL vil gerne opfordre til, at Miljøstyrelsen arbejder for at ændre denne praksis i EU.

I nogle tilfælde kan sådanne afslag desuden bunde i et meget grovkornet formelt udpegningsgrundlag. Grundlaget er baseret på, at man finder de punkter, der er i den bedste naturtilstand, og så vurderer man naturtilstanden i en radius af 5 meter herfra. Selvom der er punkter på store naturarealer, hvor der er mange arter, så behøves det jo ikke nødvendigvis at gøre sig gældende for hele arealet. KL foreslår, at Miljøstyrelsen og enkelte kommuner eventuelt kunne have en mere lokal dialog omkring sådanne arealer, således at man styrker mulighederne for at skaffe EU-finansiering til den sårbare natur i Danmark via bl.a. LIFE-programmet.

Håndtering af stigende vandmængder og koordinering af statslige planer

Nogle kommuner oplever, at der mangler koordinering mellem de statslige vandplaner og Natura 2000-planer. For eksempel kan der være vandløb, som ikke kan aflede overfladevand hurtigt nok, og at der derfor bliver deponeret næringsholdigt overfladevand i Natura 2000-områder. Det skal ses i lyset af, at klimaforandringer i stigende grad påvirker hyppigheden og intensiteten af nedbør og dermed afledningen til vandløbene. En måde at sikre og påvirke udviklingen af vand- og naturområder i Natura 2000-områderne er at lave brede og fleksible støtteordninger, som giver plads til, at kommunerne kan tænke på tværs af formål. For eksempel kunne man give mulighed for at indtænke forsinkelse/deponering af vand ved store nedbørshændelser i Klima-Lavbundsordningen. I tilfælde, hvor man kan lave et omkostningseff-

Dato: 28. april 2022

Sags ID: SAG-2021-03773
Dok. ID: 3207054

E-mail: MRHA@kl.dk
Direkte: 3370 3868

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 4 af 6

fektivt projekt, som leverer på flere parametre, kunne man ligeledes give mulighed for at dispensere fra reglen om, at et projektareal minimum skal være 10 ha.

KL vil opfordre til, at de statslige planer på vand- og naturområdet bliver bedre sammentænkt, og at man arbejder for mere brede og fleksible støtteordninger, der giver kommunerne bedre muligheder for at lave projekter, der leverer på flere formål.

Godkendelse af, om et projekt er direktiv-implementerende

Flere kommuner har forsøgt at få en endelig tilkendegivelse i forhold til, om et projektforslag er direktiv-implementerende eller ej. Miljøstyrelsen vil imidlertid alene vurdere, om et projekt er direktiv-implementerende på baggrund af et endeligt projekt. Det har betydet, at nogle kommuner har valgt at droppe naturprojekter, fordi de ikke kunne få klarhed om, hvorvidt deres projektforslag var direktiv-implementerende eller ej. KL vil opfordre til, at Miljøstyrelsen fremadrettet overvejer at give forhåndsgodkendelse på baggrund af et projektforslag.

Tilstandsvurderingssystemer

MST's kortlægning og tilstandsvurdering bruges til udarbejdelse af basisanalyserne for det enkelte Natura 2000-område. Tilstandsvurderingssystemets styrke er, at det kan beskrive den samlede naturtilstand i Natura 2000-området eller på biogeografisk niveau. For det enkelte kortlagte areal kan tilstandsvurderingen dog være misvisende.

Tilstandsvurderingen kan pege på manglende afgræsning, tilgroning med vedplanter, øget afvanding, men valget af virkemiddel til at imødegå truslen mod arealet kan være afgørende for om biodiversiteten tilgodeses, eller om kun den strukturelle tilstand forbedres. Her tænkes især på slet og afgræsning. Både slet og afgræsning på det forkerte tidspunkt kan være ødelæggende for levesteder for sjældne arter på arealet. Eksempelvis isblåfugl, som er tilknyttet musevikke, og engperlemorssommerfugl, som er tilknyttet almindelig mjøddurt.

Der ses i basisanalyserne en tendens til, at arealer, der er for hårdt afgræsset, får en god tilstandsvurdering. Det på trods af åbenlys mangel af blomstrende urter. KL vil derfor opfordre til, at der skabes bedre muligheder for, at kommunernes viden om de enkelte områder kan blive brugt til at forbedre kvaliteten af tilstandsvurderingssystemet. Dette skal blandt andet ses i lyset af, at nogle kommuner har oplevet, at arealer har skiftet markant naturtype i forbindelse med tilstandsvurderingen for 3. planperiode. Alternativt kan man eventuelt skrive strukturel variation, rig blomstring og bevarelse af nationalt truede eller rødlistede arter ind som overordnede målsætninger for de enkelte naturtyper ligesom de konkrete, databaserede målsætninger.

Med igangsætning af indsatsen for 3. planperiode mangler der stadig et tilstandsvurderingssystem for en del naturtyper, herunder specielt skovnaturtyperne. KL opfordrer til, at udarbejdelsen af disse prioriteres højt.

Proces

At lave nye Natura 2000-planer er en lang proces, der strækker sig over flere år. Miljømålsloven foreskriver, at forslag til planerne skal offentliggøres senest et år efter, at basisanalyserne er offentliggjort. Basisanalyserne blev offentliggjort i juni 2020, og planforslagene er dermed trekvart år forsinkede.

Dato: 28. april 2022

Sags ID: SAG-2021-03773
Dok. ID: 3207054

E-mail: MRHA@kl.dk
Direkte: 3370 3868

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 5 af 6

Det er der hos KL og kommunerne fuld forståelse for, og der er også forståelse for, at Natura 2000-planerne er afhængig af andre politiske processer. KL vil imidlertid beklage, at det ikke har været muligt for Miljøstyrelsen at afsætte længere tid til høringen af Natura 2000-planerne. Særligt, fordi opgaven beskrives som en opgave, som staten og kommunerne skal løse i fællesskab. En høringsperiode på 12 uger + 10 dage er ikke lang tid for kommunerne til at sikre involvering af relevante interessenter, afklare med andre kommuner, skrive høringssvar og sikre den nødvendige politiske involvering og proces.

Afslutningsvist skal det understreges, at KL og kommuner hilser de 257 nye Natura 2000-planer meget velkomne, og at vi ser frem til et konstruktivt samarbejde med både Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen om at realisere dem, så vi i fællesskab kan sikre, at vi indfrier målsætningerne for Natura 2000-områderne i Danmark.

I er meget velkomne til at vende tilbage til KL, hvis I ønsker uddybning, konkretisering eller dialog på baggrund af KL's høringssvar.

Med venlig hilsen

Maria Ramsgaard Hansen
Chefkonsulent, Center for Klima og Erhverv
KL

Dato: 28. april 2022

Sags ID: SAG-2021-03773
Dok. ID: 3207054

E-mail: MRHA@kl.dk
Direkte: 3370 3868

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 6 af 6